

رویکرد دولت پزشکیان

چگونه توانست قفل لوابح پالرمو و CFT را باز کند؟

وفاق ملی؛ راهبردی برای همه فصول

گزارش

همراه خوانرنی

گروه سیاسی

چهارشنبه هفته گذشته وقتی آخرین مانع از پیش پای روند خروج ایران از فهرست سیاه گروه ویژه اقدام مالی برداشته شد، کمتر ذهن منصفی بود که توالی تصویب لایحه CFT در مجمع تشخیص مصلحت نظام، مشخص مصلحت لایحه پالرمو را آن هم ۴ ماه پس از تصویب لایحه پالرمو را محصول گفت‌مان وفاق برآمده از دولت مسعود پزشکیان ندادند. در تأکید بر همین ارزیابی هم بود که محمدجعفر قائم پناه معاون پزشکیان رئیس جمهوری، درباره تصویب این لوابح الحاقی که به دلیل اختلاف نظرهای سیاسی، برای سال‌ها از دستور کار مجمع تشخیص مصلحت نظام خارج شده بود، نوشت: «هرچند این امر با تأخیر بسیار زیاد صورت گرفت، اما ثمره عمل رئیس جمهوری پزشکیان به وفاق ملی و پرهیز از تقابل بی ثمر است.

امید که با رفع این موانع، راه سخت بهبود وضعیت اقتصادی هموارتر شود.» این موضع قائم پناه به قابلیت اثرگذاری و گره‌گشایی وفاق در حل مسائل کشور اشاره داشت، اما دلیل خوبی برای طرح این پرسش بود که نقش ایده «وفاق ملی» در تغییر سرنوشت این لوابح چه بود و چگونه می‌توان با کاربست این کلید، قفل‌های دیگر سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را گشود.

گام نخست، سیاست‌زدایی از مساله

موضوع پیوستن ایران به FATF یکی از سیاسی‌ترین و مجادله‌آمیزترین موضوعاتی بود که حتی در انتخابات ریاست جمهوری ۱۴۰۰ که وزن نامزدهای اصولگرا غلبه داشت، سهم مهمی از محتوای مناظرها را به خود اختصاص داد و مستمسک افشاکاری‌های مهمی شد. اما خود مسعود پزشکیان و اعضای کابینه‌اش به پیروی از او، به نحو معناداری سعی کردند تا از ادامه دادن آن رویه افشاکاری و مقصریابی در چارنی لاینحل ماندن مساله لوابح پالرمو و CFT جلوگیری کنند. رویکردی که شاید تحت تأثیر مطرح شدن همان مجادله‌ها اتخاذ و تقویت شد. به ویژه اینکه آن مناظرها مشخص کرد تا چه حد ممکن است یک فرد صاحب رای، با وجود اذعان به ضرورت یک امر، آن را در ترازوی اثرگذاری بر قدرت رقیب یا در پونه بدبینی نسبت به نوع بهره‌گیری رقیب از آن فرصت بگذارد و این ارزیابی‌ها را در رای خود به مساله تأثیر دهد. پرهیز از کم‌ترین اشاره مستقیم به آنها بود. مساله اصلی این بود که شرایط اقتصادی کشور و قفل شدن مبادلات مالی پیوستن به FATF و خروج از لیست سیاه آن را که در گرو تصویب لوابح بود، ضروری می‌ساخت و این جایی برای توقف در حواشی مساله نمی‌گذاشت. به همین دلیل رئیس جمهوری به دور از هیاهو و حاشیه و برعکس، در نوعی سکوت خبری، در نامه‌ای به مقام معظم رهبری، صدور دستور بررسی مجدد لوابح را از ایشان خواستار شد. این درخواست با

تصویب لوابح مربوط به FATF در مجمع تشخیص مصلحت نظام قدری دیرهنگام بود، اما اتفاق مثبتی است. به طور کلی، اینکه این مصوبات چه تأثیری بر اقتصاد تحت تحریم ایران خواهد داشت، موضوعی پیچیده است. ممکن است کارآمدی‌شان محدود باشد، اما جنبه‌های نمادین داخلی و اجتماعی‌شان حائز اهمیت است. زیرا مردم احساس می‌کنند دولت در پی حل مشکلات کشور است و نمی‌خواهد بهانه‌ای به دست دشمنان داده شود. بنابراین، این پیام داخلی مثبت و موفق بوده است. اما از نگاه بین‌المللی باید این احتمال را در نظر گرفت که تصویب آنها در مقطع فعلی ممکن است براساس برداشت‌هایی از جنس ضعف صورت گیرد. هرچند به لحاظ داخلی مردم ممکن است احساس کنند با این مصوبات فرصت بهانه‌جویی از دشمنان گرفته شده و این نکته مثبتی است. در مجموع به نظر می‌رسد پیامدهای تصویب این لوابح بیشتر متوجه داخل باشد تا خارج.

با وجود این، نکته مهم در حوزه سیاست داخلی این می‌تواند باشد که تصویب این لوابح، توانسته وفاق و آرامش را در جامعه ایجاد و حفظ کند. اما آیا امکان استفاده از این وفاق ملی برای آینده و حل اختلافات دیگر هم وجود دارد؟

در پاسخ به این سؤال باید توجه داشت که شرایط حساس کنونی کشور اقتضا می‌کند اجماع و وفاق میان مجموعه ارگان کشور به بهترین شکل وجود داشته و ساری و جای باشد تا صدای واحد و هماهنگی از ارگان حکمرانی کشور شنیده شود. به لحاظ تاریخی کشورهایی که شرایط مشابه ما را داشته‌اند، برای حفظ انسجام سیاسی و جلوگیری از آسیب‌های داخلی، تمرکزگرایی و وفاق ملی را در اولویت قرار داده‌اند. حاکمیت، مجلس، دولت، مجمع تشخیص، نخبگان، اهل فکر و نمایندگان نهادهای دیگر باید در این شرایط ویژه، هماهنگ و همراه یکدیگر باشند. اهمیت وفاق در چنین شرایطی دو چندان می‌شود. زیرا شرایط کشور بسیار خاص است و افتراق در نظرها یا عملکرد می‌تواند به جایگاه و امنیت ملی ضربه بزند. بنابراین وفاق و اجماع ملی در شرایط فعلی نه تنها مطلوب بلکه ضروری و حیاتی است.

دستیار اجتماعی رئیس جمهور خداد

سیاست‌گذاری اقتصادی به سمت انعطاف حرکت خواهد کرد

خبر

دستیار اجتماعی رئیس جمهور از حرکت سیاست‌گذاری اقتصادی به سمت انعطاف خبر داد تا با حفظ اشتغال، حمایت از طبقات آسیب‌پذیر در شرایط فشار اقتصادی افزایش یابد. وی همچنین گفت: «هم‌زمان با توجه به اهمیت اجتماعی کردن مسائل زیست‌محیطی و آبی، آموزش جوانان از سنین نوجوانی به عنوان راهکار اصلی در دستور کار قرار گرفته است.» علی ربیعی که برای شرکت در اولین نشست پارلمان شهری نوجوانان کشور به لاهیجان سفر کرده بود، در گفت‌وگویی، با بیان این مطلب افزود: «در شرایطی که دشمنان کشور را با فشار اقتصادی روبه‌رو کرده‌اند، سیاست‌گذاری اقتصادی دولت حتماً به سمت انعطاف حرکت

خواهد کرد تا از طرفی تولید و صنعت سرپا بماند و ریزش نیرو و از بین رفتن مشاغل نداشته باشیم و از طرف دیگر طبقات مزد بگیر و سایر طبقاتی که طبقه حمایتی قلمداد می‌شوند تحت فشار تحریم، زندگی دشوارتری نداشته باشند.» دستیار اجتماعی رئیس جمهور ادامه داد: در این میان دولت روی سیاست‌های معیشتی کمک کننده کار کرده است تا بتواند سطح زندگی را در اندازه‌ای که افراد فشار اقتصادی بیشتری تجربه نکنند، حفظ کند. وی یادآور شد: سازمان برنامه و بودجه کشور در این خصوص مکلف شده است و در همین ارتباط به معاون اول رئیس جمهور براساس نظر رئیس جمهوری ابلاغ‌هایی شده است. ربیعی افزود: «سازمان برنامه و بودجه، برنامه اقتصادی منعطفی برای حمایت از اقشار تحت فشار اقتصادی بیشتر و حمایت از صنعت و روی

با ماندن تولید در کشور در دستور کار قرار داده بود که چندی پیش در برخی جلسات ارائه شد و ان شاء‌الله پیاده‌سازی خواهد شد. وی در بخش دیگری از سخنان خود در خصوص راهکار رفع مشکلات زیست‌محیطی و آبی کشور با بیان اینکه تنها سیاست‌گذاری صرف نمی‌تواند مشکلات را حل کند هرچند سیاست‌گذاری درست شرط لازم موفقیت است، یادآور شد: «اجتماعی کردن موضوعاتی همچون حل مسائل زیست‌محیطی و کمبود برق و آب، به خصوص موضوع آب از این جهت که تنها مسائل فنی-مهندسی صرف نیستند، راهگشا خواهد بود.» ربیعی ادامه داد: «برای اجتماعی کردن این مسائل، ناگزیر هستیم از مدارس شروع کنیم و از کودکی فرزندان ایران را آموزش دهیم و اولین نشست پارلمان شهری نوجوانان کشور در لاهیجان از این دست آموزش‌ها از سنین

می‌توان

توافق‌سازی و

سیاست‌زدایی

را به دیگر

مسائلی که

حل آنها در

گرورسیدن

به تفاهم

گروه‌های

مرتبط با

موضوع است،

تعمیم داد. در

عمل تاکنون از

همین مسیر و

با راهبرد وفاق

موضوعات

مهمی در

حوزه مسائل

اجتماعی و

فرهنگی به

راه‌حلی نسبی

رسیده‌اند

گفت‌وگو با هدف هم‌گرایی

در گام سوم، حضور نمایندگان دولت، بانک مرکزی، وزارت اقتصاد و وزارت امور خارجه در روند بررسی کارشناسی لوابح در کمیسیون‌های مصلحت نظام برداشته شد. ۱۳ دی ماه ۱۴۰۳ وقتی آیت‌الله آملی لاریجانی خبر موافقت رهبر انقلاب با بررسی مجدد لوابح را اعلام کرد، گفت: «اکنون که با تقاضای ریاست محترم جمهوری، رهبر معظم انقلاب بررسی FATF را به مجمع ارجاع داده‌اند، دستور تشکیل کمیسیون مشترک مرکب از نمایندگان سه کمیسیون «اقتصادی»، «سیاسی، امنیتی و دفاعی» و «حقوقی و قضائی» مستند است. باید گزارشی فنی و تخصصی از دلایل رد یا قبول لایحه به شرایط و ملاحظات ارائه می‌داند. در نتیجه در چنین گزارش‌هایی جایی برای اما و اگرها و مخالفت‌های صرف سیاسی نبود. عملاً هم همین طور شد. به عنوان مثال در لایحه پیوستن به کنوانسیون مقابله با تأمین مالی تروریسم موسوم به CFT با این شرط تحفظ که «جمهوری اسلامی در چهارچوب قانون اساسی و قوانین داخلی خودش به این کنوانسیون عمل خواهد کرد»، بسیاری از نگرانی‌ها مرتفع شد.

این حضور فعال تואمان نشان‌دهنده اهمیت و اهتمام رئیس جمهوری به رفع مشکلات کشور، احترام به مجمع تشخیص و درنهایت اهتمام

سیاست وفاق و بلوغ سیاستمداران

که به هیچ وفاقی پایبند نیستند، با استفاده از مزیت‌های غیرقانونی خود، تلاش می‌کنند سیاست وفاق را تخریب و به ابزاری برای فشار بر جامعه و قدرت تبدیل کنند. همچنین در دستگاه‌های دولتی، در مرکز و استان‌ها، برخی به این بهانه که سیاست وفاق است، به روش بده بستان روی آورده و تلاش دارند این جریان را لوث کنند. بنابراین ضرورت دارد قواعد، برنامه‌ها و اهداف سیاست وفاق به‌درستی تدوین و تنظیم شود تا مخالفان به حاشیه رانده شوند و نیروهای اصلی که پایبند به منافع ملی هستند، فعال و حاضر در میدان باشند.

همچنین درباره آینده این سیاست باید گفت سیاست اجماع‌سازی و وفاق ملی قطعاً باید سرلوحه دولت‌های آینده و سایر اجزای حکمرانی باشد و در سال‌های پیش رو هم باید به شکل اصولی و مبتنی بر قواعد روشن دنبال شود. شرط موفقیت آن است که این سیاست به‌گونه‌ای پیش نرود که هر کس زور بیشتری دارد، قواعد را به هم بزند و از موقعیت سوءاستفاده کند. اگر سیاست وفاق با برنامه، طراحی و قواعد درست اجرا شود، بلوغ لازم در نخبگان سیاسی ایجاد شده و نتایج ارزشمند آن سریع در جامعه و نظام دیده خواهد شد. در غیر این صورت، خطر شکست سیاست وفاق و شکل‌گیری ذهنیت منفی عمومی درباره آن وجود دارد که استفاده از این تجربه در آینده را دشوار می‌کند. بنابراین، نیاز به چاره‌اندیشی دارد تا با همکاری همه ارکان از جمله سپاه قوا و همه نهادهای خلاها و ضعف‌ها را جبران کند و سیاست وفاق را در بستر امیدبخش و نتیجه‌بخش نقد و بازسازی کند.

سیاست وفاق دو جنبه دارد: یکی اصل و میانی است و دیگری آنچه امروز تحت عنوان سیاست وفاق دنبال می‌شود. اصل سیاست وفاق به عناوین مختلفی شناخته می‌شود، مانند راهبرد اجماع‌سازی، هم‌افزایی و انسجام ملی که به‌عنوان راهبردی ملی در جزو سیاست‌های بسیار مهم و ضروری محسوب می‌شوند. در جامعه ایران یکی از خلأهای مهم

سیاست‌ورزی و کنشگری سیاسی، در جامعه و سیاست، ناتوانی در تبدیل این سیاست به اجماع‌سازی ملی، هم‌افزایی و انسجام عمومی است. به گونه‌ای که خط قرمزهایی که به منافع ملی برمی‌گردد به درستی تعریف نشده و همه بر سر آن اجماع ندارند تا رقابت‌ها صرفاً در روش‌ها و برنامه‌ها باشد و اختلافات اصلی رفع شود. این بلوغ لازم تاکنون در میان نخبگان سیاسی به‌دست نیامده است. نمونه تاریخی آن نقض برنامه چشم‌انداز ۲۰ ساله که سال ۸۲ با مشارکت همه دستگاه‌ها تصویب شد اما با تغییر دولت، این قانون مصوب به چالش کشیده شد. در جنبه دوم که مربوط به نحوه اجرای سیاست وفاق است، تاکنون هم نکات مثبت و هم نکات منفی مشاهده شده است. نکته مثبت این است که به سطوح بالا برای ایجاد اجماع و هماهنگی تلاش نسبی شده است که دستاوردهای بزرگی است. اما نکته منفی آن این است که جریان‌هایی

مرتضی میلغ
معاون سیاسی
وزیر کشور در
دولت اصلاحات

علی مطهری
نایب رئیس
اسبق مجلس

در پی تلاش‌های مستمر دولت پزشکیان در مجمع تشخیص مصلحت نظام، سرانجام دو لایحه مهم پالرمو و CFT آن هم پس از کش و قوس‌های فراوان و جلب نظر مخالفان تصویب شد. فارغ از اختلافات سیاسی موجود، دولت توانست به تمرکز بر استفاده از دلایل مستند و استدلال‌های منطقی، اعضای مجمع که در پذیرش این لوابح دچار تردید بودند را قانع کند و آنان را به سمت پذیرش لوابح متمایل سازد. این روند نشان‌دهنده جدیت دولت در حفظ سیاست وفاق و ایجاد اجماع داخلی برای پیشبرد مسائل حیاتی کشور است.

از ابتدا سیاست وفاق دولت چهاردهم، بر این اصل مبتنی بود که همه گروه‌های سیاسی در اداره کشور حقوقی دارند و اساساً این گروه‌ها هستند که مدرن‌ترین تعاملات سیاسی محسوب می‌شوند.

تصویب این لوابح پس از تعلل طولانی اتفاق افتاد، اما تا همین جا تجربه تصویب این دو لایحه می‌تواند مدل موثقی برای پیشبرد یا حل سایر مسائل چالشی کشور باشد. به عبارت دیگر در موضوعات دیگری مانند رفع فیلترینگ سایر پلتفرم‌ها، همین روش قانع‌سازی و ارائه برهان‌های مبتنی بر منطق و نیاز جامعه می‌تواند به عنوان

راهکاری عملی برای حل مسائل مطرح شود. نمونه‌ای که اکنون قابل مشاهده است، رفع فیلتر «واتساپ» است که با مطرح شدن مزایا و مضرات آن و پشتوانه استدلالی قوی حاصل شد. پیروی از این روش یعنی استفاده از رویکرد وفاق، در سایر موارد مشابه می‌تواند مسیر پیشرفت را هموار سازد. البته طبیعتاً مقاومت‌هایی در مقابل تغییرات وجود دارد و برخی گروه‌ها ممکن است مخالفت کنند، اما اگر ملاک تصمیم‌گیری صرفاً استدلال‌های منطقی و مستند باشد، بخت موفقیت بسیار بالا خواهد بود. لازم است این رویکرد به شکل نهادی و ساختاری در تمامی دستگاه‌ها نهادینه شود تا بحث‌ها به دور از تعصبات سیاسی و صرفاً بر «مصلحت کشور» متمرکز باقی بماند.

نوجوانی است.». وی با اشاره به اقدامات صورت گرفته در خصوص جمع‌آوری پسماند از طریق پارلمان شهری نوجوانان کشور، گفت: «از این طریق آموزش رفتارهای زیست‌محیطی دنبال شده است که قدم‌های بسیار جدی در موضوع اجتماعی کردن حل مسائل محیط زیستی است.» دستیار اجتماعی رئیس جمهور افزود: «بدون مشارکت جوانان و بدون اجتماعی شدن مسائلی همچون محیط زیست و آب، با سیاست‌گذاری صرف قادر نخواهیم بود مسائل را حل کنیم؛ باید رفتار همه از مدیران دولتی گرفته تا سیاست‌گذاران و اقشار مختلف جامعه تغییر کند تا نسل‌های آینده هم بتوانند از زمین، آب و خاک ایران بهره‌مند شوند.»

هم‌زمان

با توجه به

اهمیت

اجتماعی کردن

مسائل

زیست‌محیطی

و آبی، آموزش

جوانان از

سنین نوجوانی

به عنوان راهکار

اصلی در دستور

کار قرار گرفته

است

مجازات ۶ تجزیه طلب در خوزستان

امنیتی

راهپیمایی ۲۲ بهمن و فرودگاه اهواز هنگام بازی پرسپولیس و فولاد نقش داشتند. این گروهک ۶ نفره که با سرشک‌های خود در اروپا، از جمله «حبیب نیکان» و «حبیب‌الله جعب» (معروف به الاسیود)، ارتباط نزدیک داشتند، از حمایت مالی و لجستیکی کشورهای خارجی یوزنه رژیم صهیونیستی برخوردار بودند. اعترافات آنان در دادگاه، جزئیات اقدامات آنان برای ایجاد رخنه در امنیت خوزستان را برملا کرد.

طبق گزارش‌های نهادهای امنیتی و قضایی گذشته بودند که در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ با ترورهای مسلحانه و بمب‌گذاری، امنیت مردم خوزستان را هدف قرار داده بودند. حکم مجازات آنان پس از طی مراحل قانونی، از جمله برگزاری جلسات دادگاه در سال ۱۴۰۱ در دادگاه انقلاب اهواز و تأیید دیوان عالی کشور اجرا شد. اتهامات این ۶ نفر در اسفند ۱۴۰۱، مواردی چون ترور مأموران نیروی انتظامی و بسیجیان، بمب‌گذاری، حمله مسلحانه به مراکز نظامی و مساجد، ارتباط با رژیم صهیونیستی و حمایت از سوی عوامل معاند خارجی عنوان شد.

اقدامات تروریستی این افراد که همگی از اعضای فعال گروهک تجزیه‌طلب «حرکت النضال» بودند، به اعتراف خودشان دست‌کم به شهادت ۴ نیروی حافظ امنیت به نام‌های شهیدان الله‌نظر صفری، محمدرضا رفیعی نسب، علی صالحی مجد و یونس بحر منجر شد.

همچنین، این افراد در طراحی و اجرای اقدامات خرابکارانه‌ای نظیر ساخت و کارگذاری بمب، انفجار ایستگاه گاز خرمشهر، حمله مسلحانه به بانک‌ها، پرتاب نازنک به مراکز نظامی، تیراندازی به مساجد و حسینیه‌ها و تلاش برای بمب‌گذاری در اماکن عمومی مانند

عکس: سجاد صفری/ایران

در عمل تاکنون از همین مسیر و با راهبرد وفاق موضوعات مهمی در حوزه مسائل اجتماعی و فرهنگی به راه‌حلی نسبی رسیده‌اند. کما اینکه رئیس جمهوری رویکرد تعامل، گفت‌وگو و توافق‌سازی را در پیگیری مطالباتی همچون رفع فیلترینگ دنبال کرد و تا حدودی نیز به نتیجه رساند.

این اتفاق هم در حالی افتاد که شورای عالی فضای مجازی در ادوار گذشته جلسات خود را با غیبت یا حضور کم رنگ رؤسای جمهوری وقت برگزار می‌کرد. با اعتنا به همین سوابق است که می‌توان گفت تجربه اثرگذاری وفاق در مجمع تشخیص مصلحت نظام و قبل‌تر در شورای عالی فضای مجازی، قابلیت تعمیم به مسائل حوزه‌های مختلف از اقتصاد و سیاست خارجی تا سیاست داخلی و مسائل اجتماعی را دارد. حالا مساله یک دیگر پیگراست: وفاق ملی تجربه امتحان پس داده است که باید با جدیت بیشتری در گره‌گشایی از مشکلات سایر حوزه‌ها به کار بسته شود.

به هماهنگی قوا بود. پزشکیان در این جلسات سعی کرد با طرح استدلال‌های منطقی، تعداد بیشتری از اعضای مجمع را با خود همراه کند و در عمل هم وقتی در جلسه ۲۴ اردیبهشت برای تصمیم‌گیری درباره لایحه پیوستن به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرایم سازمان‌یافته فراملی (پالرمو) حضور یافت، با ۲۷ رأی موافق در مقابل ۱۰ رأی مخالف، پس از ۱۲ سال توقف در مجمع، این لایحه در همان نهاد تصویب شد.

قابلیت تعمیم یک تجربه

فارغ از همه سؤال‌هایی که این روزها مطرح می‌شود مبنی بر اینکه چرا این لایحه در سال‌های گذشته تصویب نشد؛ نگاهی به روند این تحول در تصمیم‌گیری در یکی از ارکان حکمرانی، حکایت از آن دارد که می‌توان توافق‌سازی و سیاست‌زدایی را به دستاوردهای مهمی در حل آنها در گرو رسیدن به تفاهم گروه‌های مرتبط با موضوع است، تعمیم داد.